

TÜRÜK
Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
2015 Yıl:3, Sayı:5
Sayfa: 67-74

ISSN: 2147-8872

BİLDİRME EK(LER)İ OLARAK VERİLEN UNSURLARIN TÜRK DİLİNİN EKLEŞME DİZİSİNDEKİ YERİ*

Uluhan Özalan**

Özet

Türk dilinin ekleşme dizisinde görevli bazı morfemlere dair yapılan açıklamaların yapı bakımından bir analize tabi tutulmadan dilcilik geleneğimize yerleştiği ve bu haliyle öğretimin bir parçası haline geldiği yapılan bazı çalışmalarda ifade edilmektedir. Türk dilinin yapısının şekli merkeze alan bir bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılması, ekleşme dizisinde görevli Ø unsurların dikkate alınmaması ve dilimizin unsurlarının farklı yapıya sahip dillerin kategorileriyle açıklanmaya çalışılması görevli bir morfemin mahiyetinin doğru olarak tespit edilmesini engelleyen sebeplerden öne çıkanlardır. Türk dilinin ekleşme bilgisini, yapı özelliklerini dikkate alarak değerlendirme konusu yapan çalışmaların yerleşik algıları değiştirmedeki etkisinin tartışmalı olduğu ayrıca belirtilmelidir. Bu çalışmada, gramer çalışmalarımızda bildirme ek(ler)i olarak verilen unsurlar yerleşik dilcilik algısı bakımından sorgulanarak yapı bakımından analiz edilmiştir. Neticede, “bildirme ek(ler)i” başlığıyla verilen kategorinin aslında şahıs eklerinden herhangi bir yapı farkı göstermediği verilen örneklerle ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, ekleşme, bildirme ek(ler)i, şahıs eki, Ø morfem

THE PLACE OF ELEMENTS GIVEN AS COPULAS IN THE LINGUISTIC STUDIES IN THE PARADIGM OF TURKISH LANGUAGE

Abstract

It is stated in some studies that some morphemes functioning in the paradigms of Turkish language have not been structurally analyzed and them have become a subject of teaching process. Trying to evaluate the structure of Turkish language on the basis of form, ignoring Ø elements in the paradigms and trying to explain the elements of Turkish language

* Bu makale “Türk Dilinde Cevheri Ek Fiil” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir

** Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, ozalan_u@ibu.edu.tr

with the categories of other languages having different structures are the most important reasons that prevent determining the correct place of a morpheme. It is questionable that the studies conducted with reference to the structure of Turkish language change the established perception. In the present study, the elements given under the title of copula in the studies have been analyzed in terms of structure. As a result, that this category does not exhibit a different structure from personal morphemes have been tried to be shown.

Key Words: Turkish language, agglutination, copula, personal suffixes, Ø morphem

Giriş

Türk dilinin ekleşme dizisinde görevli morfeplerin, aslında, yerleşik gramer algısındaki genel kabullere ¹ ilave olarak belirtilmesi gereken veya bunların tamamen dışında bir takım işlevleri yerine getirdiği yapılan bazı çalışmalarda ele alınmaktadır. Yapılan ilk çalışmalardan itibaren bazı görevli morfeplere dair yapılan izahların herhangi bir analize tabi tutulmadan olduğu gibi kabul edildiği ve böylelikle gramer çalışmalarımıza yerleştiği, dolayısıyla da öğretimin bir parçası haline geldiği görülmektedir. Ancak, söz konusu morfepleri Türk dilinin yapısı bakımından analitik olarak ele alan çalışmaların, algıyı değiştiremediği de belirtilmelidir.

{-mİş+} ekinin gramer çalışmalarında değerlendirilme biçimi ifade etmeye çalıştığımız hususun nitelikli bir örneği olarak zikredilebilir. *Duyulan geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman veya miş'li geçmiş zaman eki* olarak gösterilen {-mİş+} ekinin aslında zaman eki olmadığı, çoğunlukla rivayet işleviyle sıfat-fiil kategorisine dâhil bir unsur olduğu Turan tarafından ortaya konmuştur ²;

bu ev eskimiş bir ev (< *eB+er-ür+Ø+Ø)

o ev eskimiş (< eski-miş+Ø+Ø-Ø+Ø+Ø) (Turan 2008: 237) ³

Dolayısıyla bir morfemin mahiyetini tespit ederken, ekleşme dizisinde bulunduğu konum, şekil ve işlevde buluşan karşıtlık ilişkilerinin göz önünde bulundurulması gerekir. Aksi takdirde, görevli morfeplerin anlık ekleşme dizisindeki işlevinin tespiti ve bunun doğru bir biçimde öğretime aksettirilmesinin sağlanması mümkün değildir.

¹ Türk dilinin iç dinamikleri bakımından sorgulanması gereken bu “genel kabuller”e, ilk olarak, Türk dilinin yapısındaki unsurları başka dillerin kategorileriyle denkleştiren bir bakış açısının sebep olduğu söylenebilir.

² Bu konuda diğer bir çalışma için bk. TOPÇU, Çiğdem (2011), “Türkçede Sıfat fiil Kategorisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.

³ Turan bu durumu şöyle tarif eder: “o ev eskimiş (< eski-miş+Ø+Ø-Ø+Ø+Ø) sözüyle, tamlanan görevini, anlam kategorisiyle birlikte karşılayan “**bir ev**” sözü kaldırılıp, tamlananı sadece işlev/görev kategorisinde karşılayan **damga** (=Ø) morfemli bir şekilde karşımıza çıkınca aynı ek “*mişli geçmiş zaman*” eki olarak değerlendirilmektedir. Çünkü damga tamlananlı bir örnekte, tamlanan yok sayılmakta, şekle göre biçimlenen kolaycı bir bakışla değerlendirme yapıldığı için, Ø tamlanan görülmemektedir... Demek ki Ø tamlanan fonksiyonu gerçektir ve bundan dolayı burada **-mİş** ekine her iki durumda da **rivayet sıfat fiil** eki demek zorundayız” (Turan: 2008: 237)

Türk dilinin yapısının şekli merkeze alan bir anlayışla açıklanmaya çalışılması görevli bir morfemin ekleşme dizisindeki mahiyetinin tespitini güçleştiren önemli bir etkidir. Yapım ve çekim morfolojisinin ekleşme üzerine kurulduğu Türk dilinde, herhangi bir şeklin birbirinden farklı işlevleri yerine yetirdiği veya herhangi bir işlevin farklı şekildeki görevli morfemlerle icra edildiği görülebilir⁴. Söz gelimi, çalışmalarda sıklıkla “-l edilgenlik” eki olarak verilse de bu işlevin her zaman -(I)l- şekliyle icra edilmediği görülür⁵. Ayrıca, “birbirimize vurulduk” gibi bir örnekte ekin edilgenlik işleviyle kullanılmadığı görülmektedir.

Ekleşme dizisinin doğru bir biçimde takip edilememesine sebep olan bir diğer husus ise paradigma içindeki Ø morfemlerin göz ardı edilmesidir. Ekleşmede telaffuz değerine sahip olmayan ancak yerine getirdiği işlev itibarıyla mevcut olan görev unsurları Türk dilinde yaygın bir kullanım alanına sahiptir⁶. Gemalmaz bahsedilen durumu şöyle izah eder:

“Bireşimli (synthétique) bir dil olan Türkçe anlam ögelerine yükleyeceği her görev için ayrı bir görev ögesi geliştirmiştir. Bu görev ögelerini de sürekli, anlam ögelerinden sonra getirdiği için bunların büyük bir çoğunluğunu da eklemiştir. Ekleşme gerçekleştirilirken dillerin gelişmesini sürekli etkileyen **kolaylık** (économie) ve **anlaşılabilirlik** (compréhensibilité) kanunları gereği bu görev ögeleri zaman zaman oldukça aşınmış, bazen de görevlerini kendilerini kuşatan diğer görev ve anlam ögelerine bırakarak düşmüşler⁷ veya daha başlangıçta işaretsiz (non-marqué) kalmışlardır. (Gemalmaz 2010: 275) ”

{-mİş+} rivayet sıfat fiil ekinin gramer çalışmalarımızda ele alınış biçimini, ekleşme dizisinde sıklıkla kullanılan Ø unsurların dikkate alınmamasının sebep olduğu -gördüğü yaygın kabul nispetinde- problemliliğinin bir ürünü olarak zikredebiliriz.

Aynı bakış açısının sebep olduğu problemliliğinin başka bir manzarayı dilbilgisi çalışmalarında “bildirme ekleri” başlığıyla verilen kategori oluşturmaktadır.

Muharrem Ergin’e göre “Bu ekler birleştikleri ismin şimdiki zamanda fiil halinde ortaya çıktığını, çıkmakta devam ettiğini; ismin ise şimdiki zamanda olmakta bulunduğunu bildirir, haber verirler. Onun için bu ekler eskiden haber ekleri (edat-ı haber “haber edatı”) denirdi. Şimdi de bildirme ekleri adı verilmektedir. İsim fiilinin şimdiki zamanını karşılayan bu ekler bugün şöyledir:

⁴ Bu bakımdan dilimizin morfolojisinin “şekil bilgisi” olarak açıklanması ve üniversitelerde öğretiminin de bu başlık altında yapılması üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

⁵ Bu işlevle sıklıkla kullanılan bir diğer şekil -(I)n- dir. Eski Uygurcada -(I)t- şeklinin de aynı işlevle kullanıldığını gösteren örnekler mevcuttur. bk. ERASLAN, Kemal (2012), *Eski Uygur Türkçesi Grameri*, s. 314, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

⁶ Ø morfemlerin abidelerdeki durumunu ele alan bir çalışma Osman Mert tarafından yapılmıştır, Osman, Mert (2008) “Orhun Yazıtlarında Kullanılan İşaretsiz (/Ø/) Görev Ögeleri”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 38, Erzurum, s.1-20.

⁷ Kanaatimize göre, düşen görev ögelerinin işlevi artık Ø unsurlar tarafından icra edilir yani görevli bir ögenin morfofonetik olarak kaybolması, onun görevinin morfofonemik dizideki komşu unsurlar tarafından yerine getirilmesi sonucunu doğuramaz.

Teklik	1. şahıs: -ım, -im, -um, -üm 2. şahıs: -sın, -sin, -sun, -sün 3. şahıs: -dır, -dir, -dur, -dür; -tır, -tir, -tur, -tür
Çokluk	1. şahıs: -ız, -iz, -uz, -üz 2. şahıs: -sınız, -sınız, -sunuz, -sünüz 3. -dırlar, -dirler, -durlar, -dürler; -tırlar, -tirler, -turlar, -türler (Ergin 2005: 315)”

Bu eklerin isimleri fiilleştirdiği Ergin tarafından ifade edilen bir husustur.

Zeynep Korkmaz gramer terimleri sözlüğünün **bildirme ekleri** maddesinde “Bu ekler 1. şahıs teklik ve çokluk çekimleriyle, 2. şahıs teklik ve çokluk çekimlerinde zamir kökenli -Im/Um, -Iz/Uz, -sIn/-sUn, sInIz, sUnUz ve 3. şahıs teklik ve çoklukta -DIr/-Dur, -DIrAr/DurAr’dır: Çalışkanım, iyi-y-im, doğru-y-um; tatlı-sın, kim-sin? çocuk-sun, yakındır, güzel-dir vb.” (1992: 25)

Korkmaz aynı çalışmanın **bildirme eki** maddesinde ise bu eklerden sadece 3. şahıslar için kullanılan şekilleri kabul etmiş, **bildirme ekleri** maddesinde. 1. ve 2. şahıslar için verdiği ekleri bu maddenin dışında bırakmıştır. Aslında, 3. şahıs için verilen eklerin ekleşme dizisinde 1. ve 2. şahıslar için verilenlerden farklı bir kategoriye ait olmasının kendini hissettirmesinden kaynaklanan bu çelişkili bakış açısı dil çalışmalarımızın yerleşik ve problemlili bir algısını teşkil etmektedir.

Yapılan birçok çalışmada, aslında farklı kategorileri oluşturan 3. şahıslarda görülen +DIr ve diğer şahıs eklerinin farklı ek türlerini temsil etmesine rağmen, bildirme eki başlığı dışında ek eylem, ek fiil çekimi gibi başlıklar altında toplanarak aynı kategoride verildiği dikkat çekmektedir.

Öncelikle, çalışkan+ım, çalışkan+sın, çalışkan+ız ve çalışkan+sınız gibi örnekler gösterilerek bildirme ekleri olarak verilen +(y)Im+, +sIn+, +(y)Iz+, +sInIz eklerinin Türk dilinin ekleşme dizisinde şahıs eki olarak verilen eklerden farklı bir işlevi yerine getirip getirmediği dolayısıyla diğer şahıs ekleri ile yerdaş bir karşıtlık ilişkisine sahip olup olmadığı sorgulanmalıdır.

bil-ir+im, bil-ir+sin, bil-ir+iz, bil-ir+siniz örneklerindeki “+im, +sin, +iz, +siniz” ekleri ile güzel+im, güzel+sin, güzel+iz, güzel+siniz cümlelerindeki “+im, +sin, + iz, +siniz” eklerinin farklı iki kategoriyi oluşturmadığı ekleşme dizisi doğru bir biçimde takip edilirse görülecektir. Türk dilinde kelime çeşidi olarak fiil üzerine zaman ve şahıs eklerini alarak yargıyı bildirir, böylece fiil cümlelerin ana unsuru olan yüklemi oluşturma kabiliyetine sahiptir. Ancak, isim kategorisi ekleşme bilgisi bakımından üzerine doğrudan zaman ve şahıs eklerini

alamaz. Bu ekleşmenin gerçekleşmesi için öncelikle ismin fiil kategorisine aktarılması gereklidir. İsimleri fiil kategorisine aktaran bir unsur olarak cevherî ek fiil isimlerin de fiiller gibi çekimlenmesini sağlar. Dolayısıyla, bu unsurla fiil kategorisine aktarılan bir isim, herhangi bir fiilin alabildiği zaman eki, fiilimsi ekleri gibi ekleri kabul edebilir. Yukarıda verdiğimiz örneklerde Ø unsurlarla birlikte ekleşme dizisi şu şekildedir;

güzel+Ø-Ø+im
 güzel+Ø-Ø+sin
 güzel+Ø-Ø+iz
 güzel+Ø-Ø+siniz

Bu ekleşmelerde güzel ismi üzerine önce cevherî ek fiil olarak kategori değiştirmiş arkasından zaman ve şahıs eklerini alarak yargı bildirir duruma gelmiştir.

bil-ir+im, bil-ir+sin, bil-ir+iz, bil-ir+siniz cümlelerinde ise zaman eklerinden önce gelen unsur bir fiilleştiriciye ihtiyaç duymadan zaman ve şahıs eklerini üzerine alarak bitimliliği sağlayabilir.

Bu açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda Türk dilinin ekleşme bilgisi bakımından “Ben güzel+Ø-Ø+im” ve “Ben bil-ir+im” cümlelerinin sonundaki +im unsurları arasında farklı bir gramer kategorisi tespit edilmesine sebep olacak bir işlev farkının olmadığı anlaşılır. Her iki örnekte de +im unsurları bir fiilin üzerine zaman ekinden sonra ekleşerek bitimliliği sağlayan şahıs ekleridir. Dolayısıyla ekleşme dizisinde işgal ettikleri konum aynıdır. Ancak, özellikle, birinci örnekteki Ø unsurların göz ardı edilmesi ve şahıs ekinin doğrudan ismin üzerine geliyor gibi algılanması, bunun farklı bir kategori altında tespit edilmesine zemin hazırlamıştır.

Çalışmalarda bildirme ek(ler)i olarak verilen kategorinin aslında şahıs eklerinden farklı bir içeriği oluşturmadığı, bu eklerin 3. şahsında kullanıldığı ifade edilen -DİR/-DİRLAR biçimi göz önünde bulundurulduğunda daha iyi anlaşılacaktır. Türk dilinin ilk metinlerinden itibaren 3. şahsı göstermek için Ø şeklinin de kullanıldığı bilinmektedir;

altun kümüş işgiti kutay bungsuz ança birür+Ø (KT G 5)

mening sabımın sımadı+Ø (KT G 11)

bilge kagan ermiş+Ø (KT D 1)

tabgac kagan yağımız erti+Ø (T 19)

Bu durum göz önünde bulundurulduğunda 1. şahıslar için -Im/Um, -Iz/Uz, ikinci şahıslar için -sIn/-sUn, sInIz, sUnUz verildiği yerde 3. şahıslar için de Ø şeklinin gösterilmesi beklenirdi. Nitekim sıklıkla 3. şahıslarda ortaya çıkan DİR şekli, tur- cevherî ek fiilin kalıntısıdır ve şahıs eki değildir. Bu unsurun özellikle 3. şahıslarda ortaya çıkması da fonetik bir takım süreçlerle ilgilidir. Türk dilinin elimizdeki ilk yazılı örneklerinde Ø alt şekliyle

temsil edilebilen diğer unsurlar er- cevherî ek fiili ⁸ ve bunun üzerine gelen geniş zaman ekidir. Böyle bir ekleşmenin 3. şahıslarda ortaya çıkması durumunda üst üste Ø unsurlar kullanılmaktadır;

azu bu sabımda igid bar+Ø-Ø+Ø gu (KT G 10)

ol amtı anyıg yok+Ø-Ø+Ø (KT G 3)

sabı anteg+Ø-Ø+Ø (T K 5)

Bu durumda oluşan fonetik boşluk, sonraki süreçlerde 3. şahıslarda tur- unsurunun cevherî ek fiil olarak ekleşmesiyle giderilmeye çalışılmıştır;

taluy ögüz suvı tur-ur+Ø (MYT 28-5)

bu taş ertinü-ü ağır tur-ur+Ø (U I 8-4)

til arslan tur-ur+Ø kör ışikte yatur (KB 164)

kişi könlü tüpsüz teñiz teg tur-ur+Ø (KB 211)

Örnekler bu açıdan incelendiğinde, şahıs eklerinden bağımsız olarak bildirme ek(ler)i diye bir kategori tespit edilse bile bunun 3. şahıslarda DİR biçiminde olamayacağı açıktır. Zaten ekleşme dizisinde +(y)Im+, +sIn+, +(y)Iz+, +sInIz unsurları ile +DİR- aynı konumda bulunmamaktadır ve bundan dolayı aralarında yerdaş bir karşıtlık ilişkisi mevcut değildir;

çalışkan+Ø-Ø+ım

çalışkan+Ø-Ø+sın

çalışkan+dır-Ø+Ø

çalışkan+Ø-Ø+ız

çalışkan+Ø-Ø+sınız

çalışkan+dır-Ø+Ø+lar

Gramer çalışmalarımızda bildirme ek(ler)i başlığı altında verilen eklerin 3. şahıslar bakımından gösterdiği kategorik uyumsuzluk, söz konusu içeriğin yapı bakımından problemlili bir manzara teşkil ettiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Ekleşmede Ø unsurların göz ardı edilmesinin sebep olduğu diğer bir tespit de “bildirme eki” olarak verilen eklerin aynı anda şahıs, zaman, şekil, cevherî ek fiil işlevlerini yerine

⁸ er- unsurunun kullanımıyla ilgili ayrıtı bilgi için bk. TÜRK, Vahit (2004), “Kutadgu Bilig Örneği ile Türkçede Ana Yardımcı Fiil (er-)” V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 20-26 Eylül 2004, TDK Yay., Ankara, s. 2993-3006.

getirmesidir⁹. Kanaatimizce, böyle bir yaklaşım morfolojik yapısının temel özelliğinin ekleşme olması dolayısıyla zengin bir ek ve ekleşme sistemine sahip Türk dilinin söz konusu karakteri bakımından da uygun değildir¹⁰. Her bir işlevin ayrı bir ekle icra edilmesi Türk dilinde bahsettiğimiz karakterin temelini oluşturmaktadır. “çalışkan+Ø-Ø+ım” cümlesinde cevherî ek fiilin ve zaman ekinin yutulması, bu iki işlevin şahıs eki tarafından yerine getirildiği algısını doğurmuş ve bu anlayışın bir uzantısı olarak aslında “şahıs eki”nden başka bir işlevi olmayan unsurlar için çalışmalarda “bildirme ek(ler)i” başlığıyla bir içerik oluşturulmaya çalışılmıştır.

Sonuç

Gramer çalışmalarımızda “bildirme ek(ler)i” olarak verilen unsurlar aslında şahıs eklerinden başka bir kategoriye oluşturmaz, bu bakımdan çalışmalardan çıkarılması gerekir. Türk dilinin ekleşme dizisi düzenli bir şekilde takip edilirse bu durum açık bir biçimde görülür. “Bildirme ek(ler)i” başlığının gramer çalışmalarımızdan çıkarılmasına, öğretimde bir takım karışıklıklara ve dolayısıyla zorluklara sebep olabileceği gerekçesiyle itiraz edilebilir. Fakat “Bildirme ek(ler)i” meselesinin öğretim açısından asıl problemleri noktasını bu ekler için kullanılan terimin bizzat kendisi oluşturmaktadır. Gramerlerimizde “Bildirme kipleri” olarak verilen kategoriye gösterdiği “bildirme” terimi ortaklığı, öğrencilerin zihninde kavram kargaşasına sebep olabilecek bir durumdur. Yani, “bildirme ek(ler)i” meselesi sadece içerik bakımından terim olarak da problemleri bir görünüm arz eder. Ancak, dilimizin yapısının kendi iç dinamiklerini temsil eden bir içerikle öğretime yansıtılması, öğretimin zorluğu/kolaylığından öncelikli olarak dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Kısaltmalar:

KT : User, Hatice Şirin (2010), **Kültigin Yazıtı, Köktürk Ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi** içinde, s.445-453, Kömen Yayınları, Konya.

T. :User, Hatice Şirin (2010), **Köktürk Ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi**, s.462-466 **Tonyukuk Yazıtı**, Kömen Yayınları, Konya.

KB : Arat, Reşit Rahmeti (2007), **Kutadgu Bilig I** Metin, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

MYT :Tekin, Şinasi (1976), “Uygurca Metinler II, **Maytrisimit**, Burkancılığın Mehdîsi, Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidaî Bir Dram (Burkancılığın vaiphasika tarikatine ait bir esrin Uygurcası), Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara

⁹ bk. Ceritoğlu, Murat (2011), “Türkiye Türkçesinde Çok Görevli Eklerin Tespiti Ve Sınıflandırılması”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 10(3):1239 -1248.

¹⁰ Gramer çalışmalarımızda sıklıkla -mAz ekinin geniş zamanın olumsuzluğu olarak verilmesi bu yaklaşımın en belirgin ürünüdür. Hâlbuki Türk dili için olumsuzluk ve geniş zaman yandaş karşıtlık içerisinde bulunan eklerle icra edilen iki farklı işlevi işaret eder. Bu durum Alyılmaz tarafından “Türkçe dil bilgisi kitaplarında ve konuyla ilgili diğer çalışmalarda Türkçede fiillerin olumsuz şekillerinin yapımında kullanılan biçimbirim (/mA-/ ve türevleri) ile geniş zaman biçimbirimi (/r+/ ⇔ /z+/ ⇔ /s+/ ⇔ /Ø+/) genelde birlikte “geniş zamanın olumsuz biçimbirimi” olarak değerlendirilmiştir. Oysa bu iki biçimbirimden /mA-/ ve türevleri, fiillerin olumsuzluk kategorisinin; /z+/ ve türevleri ise olumsuzluk kategorisindeki fiillerin geniş zamanının yapımında kullanılan iki ayrı görevli dil ögesidir (Alyılmaz 2010: 111)” şeklinde tarif edilmiştir

U I : Müller, W. K. (1908), **Uigurica I**, ABAW, Phil.-hist. Kl. 1908, 2, Berlin, s. 3-60. (KB 164)

Kaynaklar

- ALYILMAZ, Semra (2010), “Türkçede Olumsuz Fiillerin Geniş Zaman Biçimbirimi”, *Turkish Studies*, C. 5/4, s. 87-118.
- CERİTOĞLU, Murat (2011), “Türkiye Türkçesinde Çok Görevli Eklerin Tespiti Ve Sınıflandırılması”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(3):1239 -1248.
- ERASLAN, Kemal (2012), *Eski Uygur Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (2005), *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul.
- GEMALMAZ, Efrasiyab (2010), “STT’de İşaretsiz (/Ø/) Görev Ögeleri Üzerine”, *Türkçenin Derin Yapısı* içinde, Belen Yayıncılık, Ankara, s. 275-278.
- KORKMAZ, Zeynep (2007), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- MERT, Osman (2008) “Orhun Yazıtlarında Kullanılan İşaretsiz (/Ø/) Görev Ögeleri”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 38, Erzurum, s.1-20.
- ÖZALAN, Ulhan (2014), “Türk Dilinde Cevherî Ek Fiil”, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.
- TOPÇU, Çiğdem (2011), “Türkçede Sıfat fiil Kategorisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.
- TURAN, Zikri (2008), “Gösterme Sıfat Fiili”, *Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun Armağanı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- TÜRK, Vahit (2004), “Kutadgu Bilig Örneği ile Türkçede Ana Yardımcı Fiil (er-)” V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II 20-26 Eylül 2004, TDK Yay., Ankara, s. 2993-3006.